

ייצוג הולם לבני העדה הדרוזית בחברות הממשלתיות, בתאגידים הציבוריים וברשויות המקומיות

כתיבה: ד"ר אילה אליהו | אישור: שירי ספקטור בן-ארי

תאריך: ב' בכסלו תשפ"א, 18 בנובמבר 2020

סקירה

תוכן עניינים

1.....	תמצית.....	
3.....	מבוא	.1
4.....	שיעור הייצוג ההולם לבני העדה הדרוזית	.2
8.....	אופן עמידת הגופים השונים ביעד הייצוג של בני העדה הדרוזית	.3
12.....	איכות המשרות שבהן מועסקים בני העדה הדרוזית	.4
15.....	משרות ייעודיות לבני העדה הדרוזית	.5
16.....	פעולות לשיפור הייצוג ההולם של בני העדה הדרוזית	.6
19.....	נספחים	.7
19.....	שיעור העובדים בני העדה הדרוזית בחברות הממשלתיות	7.1
20.....	שיעור העובדים בני העדה הדרוזית בתאגידים הציבוריים	7.2

תמצית

המסמך עוסק בייצוג הולם לבני העדה הדרוזית בחברות הממשלתיות, בתאגידים הציבוריים וברשויות המקומיות. בחוק להרחבת הייצוג ההולם של בני העדה הדרוזית בשירות הציבורי (תיקוני חקיקה), התשע"ב-2012, נקבע כי על החברות הממשלתיות, התאגידים הציבוריים והרשויות המקומיות לקבוע יעד לייצוג הולם של בני העדה הדרוזית, ולתת להם ייצוג הולם בקרב העובדים, בכלל המשרות והדירוגים. כדי להגיע אל יעד הייצוג מוצע בחוק להקצות משרות ייעודיות לבני העדה הדרוזית, ולתת עדיפות למועמדים בני העדה הדרוזית אם הם בעלי כישורים דומים לכישוריהם של מועמדים אחרים, בקבלה לעבודה או בקידום בעבודה. כמו כן, נקבעה בחוק חובת דיווח שנתית על יישום הוראות הייצוג ההולם. חובת הייצוג מוטלת על חברות ממשלתיות ותאגידים ציבוריים המעסיקים יותר מ-50 עובדים, ועל רשויות מקומיות שיותר מעשירית מתושביהן, אך לא יותר ממחציתם, הם בני העדה הדרוזית.

במסמך זה מובאים נתונים על ייצוגם של בני העדה הדרוזית בחברות הממשלתיות, בתאגידים הציבוריים וברשויות המקומיות, שהתקבלו מרשות החברות הממשלתיות, ממשרד המשפטים ומהרשויות המקומיות. בחברות הממשלתיות ובתאגידים הציבוריים היעד שנקבע לייצוג הולם של בני העדה הדרוזית הוא שיעורם באוכלוסייה (1.6% בשנים 2014-2019). **הדיווחים של החברות הממשלתיות והתאגידים הציבוריים לשנים 2012-2019 הועברו לוועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת באופן חלקי. ממשרד הפנים לא הועברו דיווחים על הרשויות המקומיות,** ומתוך שלוש הרשויות שהחוק רלוונטי לגביהן (שפרעם, ראמה ואבו סנאן) התקבל דיווח רק מהמועצה המקומית ראמה.

- בשנת 2019 עבדו בחברות הממשלתיות החייבות בייצוג הולם (ואשר דיווחו כנדרש) 48,398 עובדים – 639 מהם בני העדה הדרוזית, שהם 1.32% מכלל העובדים. בשנת 2019 עבדו בתאגידים הציבוריים החייבים בדיווח 19,245 עובדים – 285 מהם בני העדה הדרוזית, שהם 1.48% מכלל העובדים. במועצה המקומית ראמה עבדו 86 עובדים דרוזים מתוך 185 עובדי הרשות המקומית, שהם 46.5%.
- שיעור הייצוג לבני העדה הדרוזית בחברות הממשלתיות עלה מ-0.9% ל-1.32% בשנים 2013-2019, ובתאגידים הציבוריים מ-1% ל-1.48% בשנים 2012-2019. **כלומר, החברות הממשלתיות והתאגידים הציבוריים טרם הגיעו ליעד הייצוג ההולם (1.6%).**

- **יש פערים ניכרים בין החברות הממשלתיות ובין התאגידים הציבוריים בנוגע לשיעור הייצוג של הדרוזים.** ב-2019, שבע חברות ממשלתיות (מתוך 35, 20%) עמדו ביעד הייצוג ההולם של בני העדה הדרוזית באופן מלא או יותר מכך; ב-12 חברות (34.3%) היה ייצוג מסוים לבני העדה הדרוזית, אך הן לא עמדו ביעד, וב-16 חברות (45.7%) לא היה כלל ייצוג לבני העדה הדרוזית. בשנים 2014-2019, מספר החברות שעמדו ביעד הייצוג לדרוזים, או שהיו קרובות ליעד זה, היה בין שבע לעשר חברות (20%-28.6%); מספר החברות שלא היה בהן כלל ייצוג לדרוזים נשאר דומה לאורך השנים (45.7%-48.6%). בקרב החברות שאין בהן ייצוג כלל לדרוזים בולט חלקן של חברות בעלות אופי ביטחוני או כזה שקשור לתולדות ישראל. ייתכן שלחברות הממוקמות בצפון הארץ קל יותר לגייס עובדים דרוזים מאשר חברות בדרום הארץ.

- ב-2019, ארבעה תאגידים ציבוריים (מתוך 22, 18.2%) עמדו ביעד הייצוג ההולם לבני העדה הדרוזית באופן מלא או יותר מכך; ב-11 תאגידים (50%) היה ייצוג מסוים לבני העדה הדרוזית, אך הם לא עמדו ביעד, ובשבעה תאגידים (31.8%) לא היה כלל ייצוג לבני העדה הדרוזית. בשנים 2016–2019, מספר התאגידים שעמדו ביעד הייצוג לבני העדה הדרוזית היה בין שלושה לשישה (13.6%–27.3%); מספר התאגידים שהיו רחוקים מיעד הייצוג היה בין ארבעה לשמונה (18.2%–36.4%), ומספר התאגידים שלא היו בהם כלל עובדים דרוזים היה בין עשרה לשבעה (31.8%–45.5%). בקרב התאגידים הציבוריים שאין בהם כלל ייצוג לדרוזים בולט חלקם של תאגידים העוסקים בתולדות ישראל ותרבותה. כיוון שכמה מהתאגידים ממוקמים בירושלים יש קושי לעובדים דרוזים להשתלב בהם.
- **אומנם הייתה עלייה מסוימת בשיעור הייצוג הממוצע של הדרוזים בחברות הממשלתיות ובתאגידים הציבוריים, אך רוב החברות והתאגידים עדיין רחוקים מהשגת היעד, או ששיעור הייצוג בהם הוא אפסי.**
- **על פי החוק, יש לתת ייצוג הולם לבני העדה הדרוזית בכל המשרות והדירוגים.** רשות החברות לא דיווחה על מספר בני העדה הדרוזית שעובדים בחברות הממשלתיות בתפקידים ניהוליים. עם זאת, נראה כי יש עלייה בשיעור האקדמאים בקרב העובדים הדרוזים בחברות הממשלתיות – מ-11.64% ב-2014 ל-19.7% ב-2019. שיעור הנשים הדרוזיות שעבדו בחברות הממשלתיות היה 7.5% ב-2013 ו-6.6% ב-2019.
- בתאגידים הציבוריים הייתה ירידה בשיעור הדרוזים בתפקידים ניהוליים מקרב העובדים הדרוזים (מ-19.5% ב-2016 ל-10.87% ב-2019). שיעור הדרוזים האקדמאים בקרב העובדים הדרוזים בתאגידים הציבוריים היה 18.3% ב-2016, 15.7% ב-2017, ו-20% ב-2019.
- **במועצה המקומית ראמה, שבה יש כיום 86 עובדים דרוזים (שהם 46.5% מעובדי הרשות), 9.3% מהעובדים הדרוזים עובדים בתפקידים ניהוליים, ו-14% מהעובדים הדרוזים הם אקדמאים.**
- **אחד האמצעים המוצעים בחוק להשגת יעד הייצוג ההולם הוא הקצאת משרות ייעודיות לבני העדה הדרוזית.** מהחברות הממשלתיות לא נמסרו נתונים על משרות ייעודיות לבני העדה הדרוזית. לפי דיווח של התאגידים הציבוריים, רק בחלק קטן מהם היו משרות ייעודיות עבור בני העדה הדרוזית, ולעיתים היה מדובר במשרות עבור בני העדה הדרוזית או האתיופית.
- **רשות החברות הממשלתיות נקטה כמה פעולות לשיפור הייצוג ההולם לבני העדה הדרוזית בחברות הממשלתיות, ובהן עריכת כנסים בנושא גיוון תעסוקתי, פתיחת פורום מנהלים בנושא, הפעלת תוכניות עומק בארבע חברות, ופנייה לחברות שלא עמדו ביעד הייצוג כדי לקיים דיון בדירקטוריון לקביעת מדיניות בנושא. מהתאגידים הציבוריים נמסרו דיווחים פרטניים על הפעולות שננקטו לשיפור הייצוג ההולם של בני העדה הדרוזית (יש תאגידים שלא דיווחו על שום פעולה). בין הפעולות שננקטו: קביעת יעד לגיוס עובדים דרוזים, פניות ממוקדות לחברה הדרוזית, התאמות בתהליך המיון, תנאי עבודה מתאימים לעובדים, קיום דיון בדירקטוריון והכשרות לאנשי כוח אדם. יש תאגידים שהדגישו את הקושי לגייס עובדים בני העדה הדרוזית, בין השאר בשל מיעוט פניות, וכמה מהם אף ביקשו סיוע באיתור עובדים בני העדה הדרוזית.**

1. מבוא

מסמך זה, המוגש לחבר הכנסת חמד עמאר, עוסק בייצוג ההולם לבני העדה הדרוזית בחברות הממשלתיות, בתאגידים הציבוריים וברשויות המקומיות.

בחוק להרחבת הייצוג ההולם של בני העדה הדרוזית בשירות הציבורי (תיקוני חקיקה), התשע"ב-2012 (להלן: החוק להרחבת הייצוג ההולם של בני העדה הדרוזית בשירות הציבורי),¹ נקבעה חובת ייצוג הולם לבני העדה הדרוזית בחברות הממשלתיות, בתאגידים הציבוריים וברשויות המקומיות. החוק כולל תיקונים עקיפים לחוק החברות הממשלתיות, התשל"ה-1975, לפקודת העיריות [נוסח חדש] ולפקודת המועצות המקומיות [נוסח חדש].² אלה מצטרפים לתיקון משנת 2005 לחוק שירות המדינה (מינויים), התשי"ט-1959 (להלן: חוק שירות המדינה),³ שבו נקבעה חובת ייצוג הולם בשירות המדינה לאוכלוסייה הדרוזית (והצ'רקסית) כחלק מהאוכלוסייה הערבית.

בנוגע לחברות הממשלתיות, לתאגידים הציבוריים ולרשויות המקומיות, נקבע בחוק להרחבת הייצוג ההולם של בני העדה הדרוזית בשירות הציבורי כי על גופים אלה לקבוע יעד לייצוג הולם לבני העדה הדרוזית, ולתת להם ייצוג הולם בקרב העובדים, בכלל המשרות והדירוגים. כדי להגיע אל יעד הייצוג מוצע בחוק להקצות משרות ייעודיות לבני העדה הדרוזית ולתת עדיפות למועמדים בני העדה הדרוזית, אם הם בעלי כישורים דומים לכישוריהם של מועמדים אחרים, בקבלה לעבודה או בקידום בעבודה. חובת הייצוג מוטלת על חברות ממשלתיות ותאגידים ציבוריים המעסיקים יותר מ-50 עובדים.

על פי פקודת העיריות ופקודת המועצות המקומיות, הוראות החוק להרחבת הייצוג ההולם של בני העדה הדרוזית בשירות הציבורי יחולו על בני העדה הדרוזית ברשות מקומית "שבתחומה למעלה מעשירית מהתושבים אך לא יותר ממחציתם הם בני העדה הדרוזית".⁴

בחוק להרחבת הייצוג ההולם של בני העדה הדרוזית בשירות הציבורי נקבעה גם חובת דיווח על יישום הוראות הייצוג ההולם: על החברות הממשלתיות, התאגידים הציבוריים והרשויות המקומיות לדווח פעם בשנה על ביצוע הוראות החוק ועל הנתונים בדבר הייצוג ההולם של בני העדה הדרוזית בקרב עובדיהם, לרשות החברות הממשלתיות, לשר המשפטים או לשר הפנים, בהתאמה. אלה בתורם יעבירו את הדיווחים לממשלה, לנציבות שוויון הזדמנויות בעבודה, ולוועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת.

¹ החוק להרחבת הייצוג ההולם של בני העדה הדרוזית בשירות הציבורי (תיקוני חקיקה), התשע"ב-2012.

² חוק החברות הממשלתיות, התשל"ה-1975; פקודת העיריות [נוסח חדש]; פקודת המועצות המקומיות [נוסח חדש].

³ חוק שירות המדינה (מינויים), (תיקון מס' 13), התשס"ה-2005.

⁴ פקודת העיריות [נוסח חדש]; פקודת המועצות המקומיות [נוסח חדש].

בחוק להרחבת הייצוג ההולם של בני העדה הדרוזית בשירות הציבורי נקבעה חובת ייצוג הולם לבני העדה הדרוזית בחברות הממשלתיות, בתאגידים הציבוריים וברשויות המקומיות

על גופים אלה לקבוע יעד לייצוג הולם לבני העדה הדרוזית, ולתת להם ייצוג הולם בקרב העובדים, בכלל המשרות והדירוגים

כדי להגיע אל יעד הייצוג, מוצע בחוק להקצות משרות ייעודיות לבני העדה הדרוזית ולתת עדיפות למועמדים בני העדה

על גופים אלה לדווח פעם בשנה על יישום הוראות החוק לייצוג ההולם לממשלה, לנציבות שוויון הזדמנויות בעבודה, ולוועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת

במסמך זה מוצגת סקירה של יישום החוק לייצוג הולם של בני העדה הדרוזית, מראשיתו בשנת 2012 ועד שנת 2019, על ידי החברות הממשלתיות, התאגידים הציבוריים והרשויות המקומיות, על פי הנתונים שהתקבלו מרשות החברות הממשלתיות, ממשרד המשפטים ומרשויות מקומיות, בהתאמה. חלק מהנתונים מבוססים על הדיווח השנתי לוועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת ואחרים התקבלו כתשובה על פניות של מרכז המחקר והמידע של הכנסת.

2. שיעור הייצוג ההולם לבני העדה הדרוזית

בחוק להרחבת הייצוג ההולם של בני העדה הדרוזית בשירות הציבורי (וגם בחוק שירות המדינה) **לא נקבע יעד מדיד לייצוג של בני העדה הדרוזית, אלא נכתב שעל הגופים הרלוונטיים לקבוע יעד לייצוג הולם.** בשנת 2007 קבעה הממשלה יעד ביניים לשנת 2012, שלפיו שיעור הייצוג של האוכלוסייה הערבית בשירות המדינה, ובה האוכלוסייה הדרוזית והצ'רקסית, יהיה 10%; מאז לא נקבע יעד מעודכן.⁵

על פי הנתונים שהעבירו רשות החברות הממשלתיות ומשרד המשפטים, היעד שלפיו נמדדת עמידתם של הגופים הרלוונטיים תואם את שיעורם של בני העדה הדרוזית באוכלוסייה. על פי רשות החברות הממשלתיות, מאז החלת החוק ועד היום, היעד שנקבע לייצוג ההולם של בני העדה הדרוזית בחברות הממשלתיות הוא 1.6%.⁶ בנתונים שהעביר משרד המשפטים, היעד שנקבע לייצוג ההולם של בני העדה הדרוזית בתאגידים הציבוריים היה 1.7%, בשנים 2012–2014, 1.6% בשנת 2017, ו-1.57% בשנת 2019. יצוין כי לפי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (להלן: הל"מ"ס), שיעור העדה הדרוזית מכלל האוכלוסייה בישראל היה 1.7% בשנים 2012–2013, ו-1.6% בשנים 2014–2019.⁷ אומנם במשרד המשפטים נקבע יעד מעט שונה מזה של הל"מ"ס בשנת 2015 (1.7% במקום 1.6%) ובשנת 2019 (1.57% במקום 1.6%),

⁵ החלטה 2579 של הממשלה ה-31, [ייצוג הולם לבני האוכלוסייה הערבית, הדרוזית והצ'רקסית בשירות המדינה](#), 11 בנובמבר 2007.

⁶ [רשות החברות הממשלתיות, דיווח בהתאם לסעיף 50ב\(ב\) לחוק החברות הממשלתיות, התשל"ה-1975](#), באשר לייצוג הולם לבני העדה הדרוזית בקרב עובדי החברות הממשלתיות לשנת 2014, 10 בנובמבר 2015; [רשות החברות הממשלתיות, דיווח בהתאם לסעיף 50ב\(ב\) לחוק החברות הממשלתיות, התשל"ה-1975](#), באשר לייצוג הולם לבני העדה הדרוזית בקרב עובדי החברות הממשלתיות לשנת 2015, 19 בנובמבר 2016; [רשות החברות הממשלתיות, דיווח בהתאם לסעיף 50ב\(ב\) לחוק החברות הממשלתיות, התשל"ה-1975](#), באשר לייצוג הולם לבני העדה הדרוזית בקרב עובדי החברות הממשלתיות לשנת 2017, 24 ביוני 2018; [רשות החברות הממשלתיות, דיווח בהתאם לסעיף 50ב\(ב\) לחוק החברות הממשלתיות, התשל"ה-1975](#), באשר לייצוג הולם לבני העדה הדרוזית בקרב עובדי החברות הממשלתיות לשנים 2018–2019, 4 בנובמבר 2020.

[משרד המשפטים, דיווח בהתאם לסעיף 60 לחוק החברות הממשלתיות, תשל"ה-1975](#), באשר לייצוגם של בני העדה הדרוזית ושל יוצאי אתיופיה בקרב עובדי תאגידים שהוקמו בחוק, 30 ביוני 2013; 26 במאי 2014; 30 ביוני 2015; 2 ביולי 2018; [משרד המשפטים, דו"ח בדבר ייצוגם של בני העדה הדרוזית ושל יוצאי אתיופיה \(לרבות מי שאחד מהוריו יוצא אתיופיה\) בתאגידים שהוקמו בחוק, ואשר מועסקים בהם מעל 50 עובדים, לפי סעיף 60 לחוק החברות הממשלתיות, התשל"ה-1975](#), לשנת 2017; [משרד המשפטים, דיווח שנתי לפי סעיף 60 ופרק ו' לחוק החברות הממשלתיות, התשל"ה-1975](#), באשר לייצוגם של בני העדה הדרוזית ושל יוצאי אתיופיה בקרב עובדי תאגידים שהוקמו בחוק, 21 ביולי 2020; [משרד המשפטים, דו"ח בדבר ייצוגם של בני העדה הדרוזית ושל יוצאי אתיופיה \(לרבות מי שאחד מהוריו יוצא אתיופיה\) בתאגידים שהוקמו בחוק, ואשר מועסקים בהם מעל 50 עובדים, לפי סעיף 60 לחוק החברות הממשלתיות, התשל"ה-1975](#), לשנת 2019.

⁷ הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, האוכלוסייה הדרוזית בישראל – לקט נתונים לרגל חג הנביא שועיב, 24 באפריל 2013; 24 באפריל 2014; 20 באפריל 2015; 20 באפריל 2016; 25 באפריל 2017; 17 באפריל 2019; 23 באפריל 2020.

הדיווחים בדבר
העמידה של החברות
הממשלתיות,
התאגידים הציבוריים
והרשויות המקומיות
ביעדי הייצוג ההולם
של בני העדה
הדרוזית הועברו
לוועדת החוקה, חוק
ומשפט של הכנסת
באופן חלקי

אולם לפערים אלה אין השפעה על קביעת עמידתם של התאגידים ביעד בכל אחת מהשנים הנ"ל.

כאמור, **בחוק נקבע כי על החברות הממשלתיות, התאגידים הציבוריים והרשויות המקומיות לדווח פעם בשנה על ביצוע הוראות החוק**, ועל הנתונים בדבר הייצוג ההולם של בני העדה הדרוזית בקרב עובדיהם, לרשות החברות הממשלתיות, לשר המשפטים או לשר הפנים, בהתאמה. על אלה בתורם להעביר את הדיווחים לוועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת (וכן לממשלה ולנציבות שוויון הזדמנויות בעבודה). **הדיווחים הועברו באופן חלקי לוועדת החוקה, חוק ומשפט, כפי שמתואר להלן:**

- **רשות החברות הממשלתיות העבירה דיווחים לשנים 2014-2015 ו-2017-2019** (אפשר לשחזר חלק מן הנתונים לשנים 2013 ו-2016 על פי דיווחי השנים העוקבות). לדברי רשות החברות הממשלתיות, כל החברות החייבות בדיווח העבירו נתונים מלאים, מלבד חברת רפא"ל שלא הגישה נתונים בשנים 2015-2019, וחברת הקרן למורשת הכותל המערבי שלא הגישה נתונים בשנים 2017-2019. רשימת החברות המדווחות השתנתה מעט עם השנים – יש חברות שיצאו מהרשימה ויש כאלה שנוספו אליה (יש חברות שנסגרו או הופרטו, ויש כאלו שמספר עובדיהן פחת אל מתחת ל-50).
- **משרד המשפטים העביר דיווחים לשנים 2012-2014, 2017 ו-2019** (אפשר לשחזר חלק מן הנתונים של השנים 2015, 2016 ו-2018 על פי דיווחי השנים העוקבות). חובת הייצוג מוטלת על תאגידים ציבוריים שהוקמו בחוק (והמעסיקים יותר מ-50 עובדים)⁸. כמו בחברות הממשלתיות, רשימת התאגידים המדווחים השתנתה מעט עם השנים, ובפרט בין 2012 ל-2013 גדל מספר התאגידים שדיווחו מ-17 ל-23.
- **משרד הפנים לא העביר דיווחים לגבי הרשויות המקומיות הרלוונטיות**,⁹ שהן כאמור, רשויות שבהן "למעלה מעשירית מהתושבים אך לא יותר ממחציתם הם בני העדה הדרוזית". בהגדרה זו נכללות שלוש רשויות מקומיות – שפרעם, ראמה ואבו סנאן.¹⁰ מרכז המחקר והמידע פנה אל הרשויות האלו והתקבלה תשובה מראמה בלבד.

לפי הדיווח האחרון של רשות החברות הממשלתיות, בשנת 2019 עבדו בחברות הממשלתיות החייבות בייצוג הולם (ואשר דיווחו כנדרש) 48,398 עובדים – 639 מהם בני

⁸ עו"ד אסף נועם, ממונה (ייעוץ משפטי), הלשכה המשפטית, משרד המשפטים, שיחת טלפון, 23 ביולי 2020.

⁹ חופית כהן, ועדת החוקה, חוק ומשפט, דוא"ל, 18 באוקטובר 2020.

¹⁰ הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, קובץ הרשויות המקומיות – 2018.

לפי דיווח החברות
הממשלתיות, ב-
2019 1.32%
מהעובדים היו בני
העדה הדרוזית

העדה הדרוזית, שהם 1.32% מכלל העובדים.¹¹ כאמור, בשנה זו חברת רפאל וחברת הקרן למורשת הכותל המערבי לא העבירו נתונים; מרשות החברות נמסר כי בחברת רפאל, שלה אלפי עובדים, לא היו כלל עובדים דרוזים.¹² לרשימה מלאה של ייצוג בני העדה הדרוזית בחברות הממשלתיות ב-2019 ראו נספח 7.1.

לפי דיווח התאגידים
הציבוריים, ב-2019,
1.48% מהעובדים
היו בני העדה
הדרוזית

לפי הדיווח האחרון של משרד המשפטים, בשנת 2019 עבדו בתאגידים הציבוריים החיביים בדיווח 19,245 עובדים – 285 מהם בני העדה הדרוזית, שהם 1.48% מכלל העובדים.¹³ לפי משרד המשפטים, בשנת 2019, 22 תאגידים ציבוריים היו מחויבים בדיווח, וכולם דיווחו כנדרש.¹⁴ לרשימה המלאה של ייצוג בני העדה הדרוזית בתאגידים הציבוריים ב-2019 ראו נספח 7.2.

לפי דיווח המועצה
המקומית ראמה,
46.5% מהעובדים
ברשות המקומית
כיום הם בני העדה
הדרוזית

לפי הדיווח של המועצה המקומית ראמה, ברמה חיים כיום 8,757 תושבים, 2,686 מהם דרוזים, שהם כ-30% מהתושבים. מתוך 185 עובדי הרשות המקומית יש 86 עובדים דרוזים, שהם 46.5% – הרבה יותר משיעורם של הדרוזים באוכלוסייה, וגם יותר משיעורם ברמה. שיעור התושבים הדרוזים ברמה לא השתנה בשנים 2016–2019, וגם לא שיעור העובדים הדרוזים במועצה.¹⁵

להלן שיעור הייצוג של בני העדה הדרוזית בחברות הממשלתיות ובתאגידים הציבוריים מראשית החלת החוק ועד היום.

¹¹ מדובר במספר העובדים בחברות ולא במספר המשרות. רשות החברות הממשלתיות, דיווח בהתאם לסעיף 50ב(ב) לחוק החברות הממשלתיות, התשל"ה-1975, באשר לייצוג הולם לבני העדה הדרוזית בקרב עובדי החברות הממשלתיות לשנים 2018–2019, 4 בנובמבר 2020; ציונה סנאי, רשות החברות הממשלתיות, דוא"ל, 10 בנובמבר 2020.

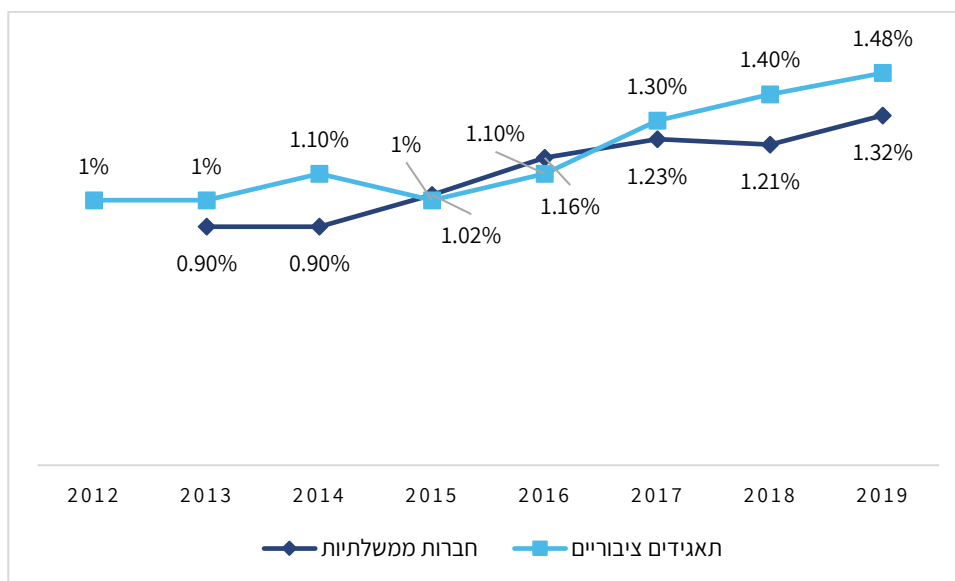
¹² ציונה סנאי, רשות החברות הממשלתיות, שיחת טלפון, 9 בנובמבר 2020. יצוין שבבדיקה מקבילה שערך מרכז המחקר והמידע של הכנסת בנושא ייצוג הולם של יוצאי אתיופיה בחברות הממשלתיות ובתאגידים הציבוריים עלה כי חברת רפאל לא דיווחה כנדרש גם על היקפי הייצוג של יוצאי אתיופיה בחברה, וכי בפועל, על פי נתוני שנת 2018, לא היו עובדים יוצאי אתיופיה בחברה. ראו: אילה אליהו, [ייצוג הולם ליוצאי אתיופיה בחברות הממשלתיות ובתאגידים הציבוריים](#), מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 26 ביולי 2020.

¹³ [משרד המשפטים, דו"ח בדבר ייצוגם של בני העדה הדרוזית ושל יוצאי אתיופיה \(לרבות מי שאחד מהוריו יוצא אתיופיה\) בתאגידים שהוקמו בחוק, ואשר מועסקים בהם מעל 50 עובדים, לפי סעיף 60 לחוק החברות הממשלתיות, התשל"ה-1975, לשנת 2019.](#)

¹⁴ עו"ד אסף נועם, ממונה (ייעוץ משפטי), הלשכה המשפטית, משרד המשפטים, שיחת טלפון, 23 ביולי 2020.

¹⁵ רולא פראג', רכזת משאבי אנוש, מועצה מקומית ראמה, דוא"ל, 27 ו-28 באוקטובר 2020.

תרשים 1: שיעור הייצוג של בני העדה הדרוזית בחברות הממשלתיות ובתאגידיםהציבוריים, 2012-2019¹⁶

שיעור הייצוג של בני העדה הדרוזית בחברות הממשלתיות עלה מ-0.9% ל-1.32% בשנים 2013-2019, ובתאגידים הציבוריים מ-1% ל-1.48% בשנים 2012-2019 – כלומר, טרם הגיעו ליעד הייצוג ההולם (1.6%)

מהתרשים אפשר ללמוד שהייתה עלייה מתונה בשיעור הייצוג של בני העדה הדרוזית בחברות הממשלתיות ובתאגידים הציבוריים: מ-0.9% ל-1.32% בחברות הממשלתיות (בשנים 2013-2019), ומ-1% ל-1.48% בתאגידים הציבוריים (בשנים 2012-2019). עם זאת, הן בתאגידים הציבוריים והן בחברות הממשלתיות לא הגיעו ליעד הייצוג ההולם, 1.6% – שיעורם של בני העדה הדרוזית באוכלוסייה.

חשוב לציין שבכמה מהחברות הממשלתיות ומתאגידים הציבוריים יש מספר מצומצם של עובדים; לפיכך ההבדל בין עמידה ביעד הייצוג או אי-עמידה בו יכול להיות העסקה של עוד אנשים אחדים, ולפעמים אפילו עובד אחד בלבד.

¹⁶ רשות החברות הממשלתיות, דיווח בהתאם לסעיף 50ב(ב) לחוק החברות הממשלתיות, התשל"ה-1975, באשר לייצוג הולם לבני העדה הדרוזית בקרב עובדי החברות הממשלתיות לשנת 2014, 10 בנובמבר 2015; רשות החברות הממשלתיות, דיווח בהתאם לסעיף 50ב(ב) לחוק החברות הממשלתיות, התשל"ה-1975, באשר לייצוג הולם לבני העדה הדרוזית בקרב עובדי החברות הממשלתיות לשנת 2015, 19 בנובמבר 2016; רשות החברות הממשלתיות, דיווח בהתאם לסעיף 50ב(ב) לחוק החברות הממשלתיות, התשל"ה-1975, באשר לייצוג הולם לבני העדה הדרוזית בקרב עובדי החברות הממשלתיות לשנת 2017, 24 ביוני 2018; רשות החברות הממשלתיות, דיווח בהתאם לסעיף 50ב(ב) לחוק החברות הממשלתיות, התשל"ה-1975, באשר לייצוג הולם לבני העדה הדרוזית בקרב עובדי החברות הממשלתיות לשנים 2018-2019, 4 בנובמבר 2020.

משרד המשפטים, דיווח בהתאם לסעיף 60 לחוק החברות הממשלתיות, תשל"ה-1975, באשר לייצוגם של בני העדה הדרוזית ושל יוצאי אתיופיה בקרב עובדי תאגידים שהוקמו בחוק, 30 ביוני 2013; 26 במאי 2014; 30 ביוני 2015; 2 ביולי 2018; משרד המשפטים, דו"ח בדבר ייצוגם של בני העדה הדרוזית ושל יוצאי אתיופיה (לרבות מי שאחד מהוריו יוצא אתיופיה) בתאגידים שהוקמו בחוק, ואשר מועסקים בהם מעל 50 עובדים, לפי סעיף 60 לחוק החברות הממשלתיות, התשל"ה-1975, לשנת 2017; משרד המשפטים, דיווח שנתי לפי סעיף 60 ופרק ו' לחוק החברות הממשלתיות, התשל"ה-1975, באשר לייצוגם של בני העדה הדרוזית ושל יוצאי אתיופיה בקרב עובדי תאגידים שהוקמו בחוק, 21 ביולי 2020; משרד המשפטים, דו"ח בדבר ייצוגם של בני העדה הדרוזית ושל יוצאי אתיופיה (לרבות מי שאחד מהוריו יוצא אתיופיה) בתאגידים שהוקמו בחוק, ואשר מועסקים בהם מעל 50 עובדים, לפי סעיף 60 לחוק החברות הממשלתיות, התשל"ה-1975, לשנת 2019.

¹⁷ בדיווח של רשות החברות הממשלתיות לשנת 2014 מצוין ששיעור העובדים הדרוזים ב-2014 היה 0.9%, ובדיווח לשנת 2015 מצוין ששיעור העובדים הדרוזים ב-2014 היה 1%.

3. אופן עמידת הגופים השונים ביעד הייצוג של בני העדה הדרוזית

יש פערים ניכרים בין החברות הממשלתיות השונות ובין התאגידים הציבוריים השונים בנוגע לשיעור הייצוג של הדרוזים

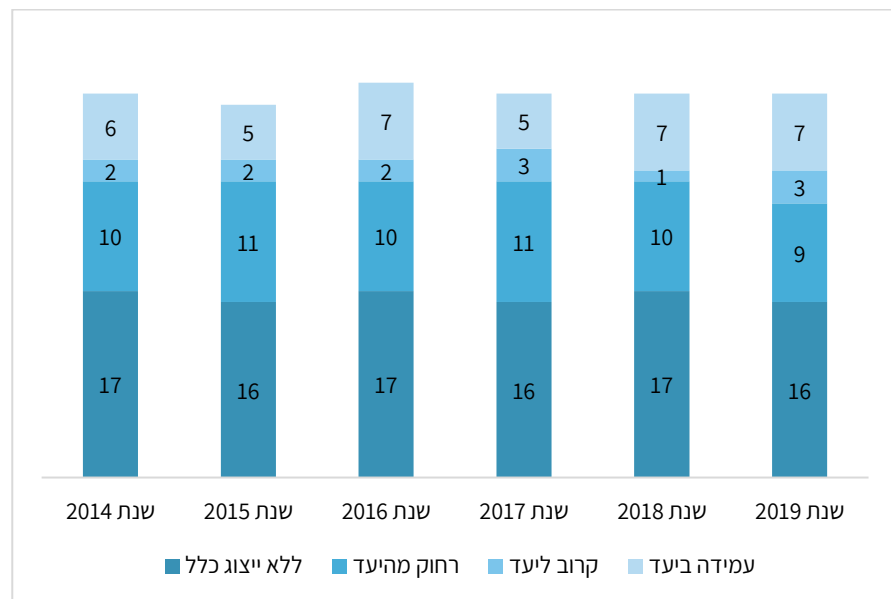
שיעור הייצוג שלעיל מבטא את שיעור הייצוג הממוצע בכל שנה בחברות הממשלתיות ובתאגידים הציבוריים. אולם יש פערים ניכרים בין החברות הממשלתיות השונות ובין התאגידים הציבוריים השונים בנוגע לשיעור הייצוג של הדרוזים.

בתרשים שלהלן מוצגים נתונים על אופן עמידת החברות הממשלתיות ביעד הייצוג של בני העדה הדרוזית בשנים שיש עליהן נתונים מאז חקיקת החוק. הנתונים מאורגנים לפי ההגדרות שלהלן: עמידה מלאה (או מעבר לכך) ביעד הייצוג (1.6% ומעלה); שיעור ייצוג קרוב ליעד: 1% עד 1.59%; שיעור ייצוג רחוק מהיעד: מעל 0% ועד 0.99% (לא כולל); 0% ייצוג.

נזכיר בשנית כי בכמה מהמקרים, ובייחוד בגופים שבהם מספר העובדים הכללי הוא קטן, ההבדל בין 0% ייצוג של בני העדה הדרוזית להגעה מלאה ליעד הייצוג עשוי להסתכם בהעסקת עובד אחד או עובדים אחדים.

תרשים 2: אופן עמידת החברות הממשלתיות ביעד הייצוג של בני העדה הדרוזית, 2014-2019

18 2019

¹⁸ רשות החברות הממשלתיות, דיווח בהתאם לסעיף 50ב(ב) לחוק החברות הממשלתיות, התשל"ה-1975, באשר לייצוג הולם לבני העדה הדרוזית בקרב עובדי החברות הממשלתיות לשנת 2014, 10 בנובמבר 2015; רשות החברות הממשלתיות, דיווח בהתאם לסעיף 50ב(ב) לחוק החברות הממשלתיות, התשל"ה-1975, באשר לייצוג הולם לבני העדה הדרוזית בקרב עובדי החברות הממשלתיות לשנת 2015, 19 בנובמבר 2016; רשות החברות הממשלתיות, דיווח בהתאם לסעיף 50ב(ב) לחוק החברות הממשלתיות, התשל"ה-1975, באשר לייצוג הולם לבני העדה הדרוזית בקרב עובדי החברות הממשלתיות לשנת 2017, 24 ביוני 2018; רשות החברות הממשלתיות, דיווח בהתאם לסעיף 50ב(ב) לחוק החברות הממשלתיות, התשל"ה-1975, באשר לייצוג הולם לבני העדה הדרוזית בקרב עובדי החברות הממשלתיות לשנים 2018-2019, 4 בנובמבר 2020.

ב-2019, שבע חברות ממשלתיות עמדו ביעד הייצוג ההולם לבני העדה הדרוזית, ב-12 חברות היה ייצוג מסוים, וב-16 חברות לא היה כלל ייצוג

אומנם הייתה עלייה מסוימת בשיעור הייצוג הממוצע של הדרוזים בחברות הממשלתיות, אולם רוב החברות עדיין רחוקות מהשגת היעד, או שיעור הייצוג בהן הוא אפסי

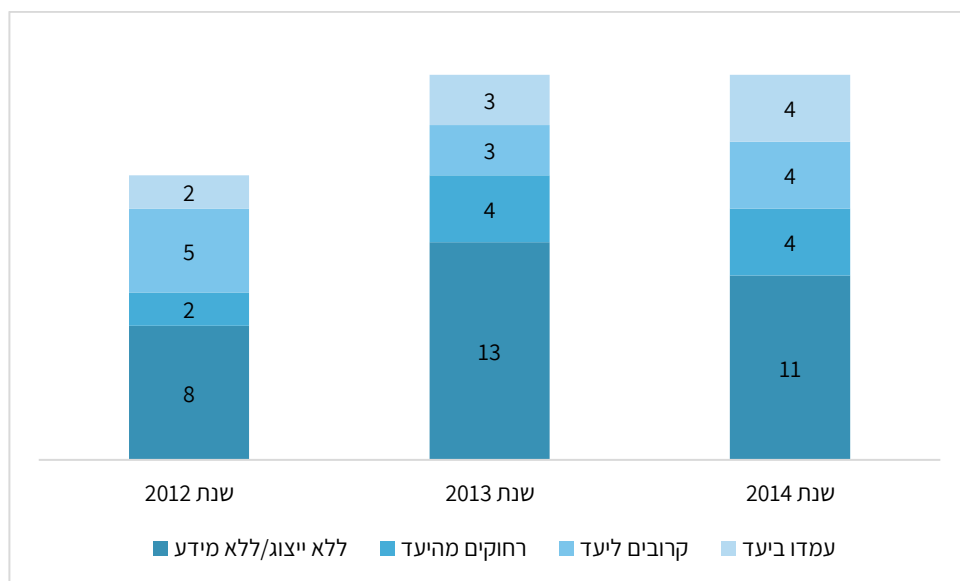
בקרב החברות הממשלתיות שאין בהן כלל ייצוג לדרוזים בולט חלקן של חברות בעלות אופי ביטחוני או כזה שקשור לתולדות ישראל. מיקומן הגיאוגרפי של חברות יכול להיות הסבר אפשרי לקושי לגייס עובדים בני העדה הדרוזית

לפי התרשים, ב-2019, שבע חברות ממשלתיות (מתוך 35, 20%) עמדו ביעד הייצוג ההולם לבני העדה הדרוזית באופן מלא או יותר מכך. ב-12 חברות היה ייצוג מסוים לבני העדה הדרוזית, אך הן לא עמדו ביעד: שלוש מהן (8.6%) היו קרובות ליעד, ובתשע מהן (25.7%) היה ייצוג מסוים אך הן היו רחוקות מהיעד. ב-16 חברות (45.7%) לא היה כלל ייצוג לבני העדה הדרוזית.

בשנים 2014–2019, מספר החברות שעמדו ביעד הייצוג לדרוזים, או שהיו קרובות ליעד זה, היה בין שבע לעשר חברות (20%–28.6%); מספר החברות שלא היה בהן כלל ייצוג לדרוזים נשאר דומה לאורך השנים (45.7%–48.6%). כלומר, אומנם הייתה עלייה מסוימת בשיעור הייצוג הממוצע של הדרוזים בחברות הממשלתיות, אולם רוב החברות עדיין רחוקות מהשגת היעד, או שיעור הייצוג בהן הוא אפסי.

חשוב לציין שבקרב החברות שאין בהן כלל ייצוג לדרוזים בולט חלקן של חברות בעלות אופי ביטחוני (כמו רפ"ל, התעשייה האווירית וכד') או שקשור לתולדות ישראל (מדרשת שדה בוקר, מקווה ישראל וכד'). ייתכן שסיבה נוספת לייצוג הנמוך של הדרוזים בכמה מהחברות קשורה למיקום הגיאוגרפי של יישובי העדה הדרוזית: בנמל חיפה שיעור העובדים הדרוזים היה ב-2019, 9.67%, ואילו בנמל אשדוד שיעור העובדים הדרוזים היה 0.29%, וייתכן שהדבר קשור לקרבתו של נמל חיפה לצפון הארץ שבו מתגוררת רוב האוכלוסייה הדרוזית.

להלן מוצגים נתונים על אופן עמידת התאגידים הציבוריים ביעד הייצוג של בני העדה הדרוזית. הנתונים מוצגים בשני תרשימים – תחילה השנים 2012–2014 ולאחר מכן השנים 2016–2019, שכן יעד הייצוג שנקבע לבני העדה הדרוזית היה 1.7% בשנים 2012–2014, ו-1.6% בשנים 2016–2019, לפי שיעור בני העדה הדרוזית באוכלוסייה בשנים הרלוונטיות. הנתונים מאורגנים לפי ההגדרות הללו: עמידה מלאה (או מעבר לכך) ביעד הייצוג (1.7% ומעלה בתרשים הראשון ו-1.6% בשני); שיעור ייצוג קרוב ליעד: 1% עד 1.69% בתרשים הראשון, ועד 1.59% בתרשים השני; שיעור ייצוג רחוק מהיעד: מעל 0% ועד 0.99% (לא כולל); 0% ייצוג. יצוין כי מספר התאגידים הציבוריים המחויבים בדיווח השתנה במהלך השנים האמורות.

תרשים 3: אופן עמידת התאגידים הציבוריים ביעד הייצוג של בני העדה הדרוזית, 2012-19 **2014**

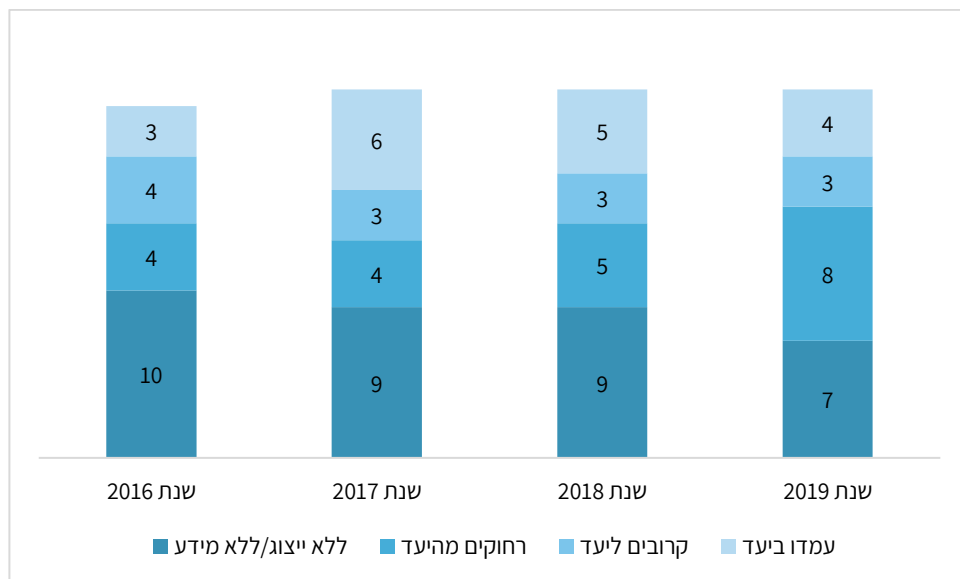
שיעור התאגידים
הציבוריים שעמדו
ביעד הייצוג לבני
העדה הדרוזית
בשנים 2012-2014
היה בממוצע 14.1%,
ושיעור התאגידים
שבהם לא היה כלל
ייצוג לבני העדה
הדרוזית היה
בממוצע 50.5%

לפי התרשים, ב-2012 שני תאגידים עמדו ביעד הייצוג לבני העדה הדרוזית (11.8%), ב-2013 שלושה (13%), וב-2014 ארבעה (17.4%). כמו כן, ב-2012 לא היה כלל ייצוג לבני העדה הדרוזית בשמונה תאגידים (47.1%), ב-2013 ב-13 (56.5%), וב-2014 ב-11 (47.8%). כלומר, **שיעור התאגידים הציבוריים שעמדו ביעד הייצוג לבני העדה הדרוזית בשנים 2014-2012 היה בממוצע 14.1%, ושיעור התאגידים שבהם לא היה כלל ייצוג לבני העדה היה בממוצע 50.5%**

¹⁹ משרד המשפטים, דיווח בהתאם לסעיף 60 לחוק החברות הממשלתיות, תשל"ה-1975, באשר לייצוגם של בני העדה הדרוזית ושל יוצאי אתיופיה בקרב עובדי תאגידים שהוקמו בחוק, 30 ביוני 2013; 26 במאי 2014; 30 ביוני 2015.

תרשים 4: אופן עמידת התאגידים הציבוריים ביעד הייצוג של בני העדה הדרוזית, 2016-

2019

לפי התרשים, **ב-2019 ארבעה תאגידים ציבוריים (מתוך 22, 18.2%) עמדו ביעד הייצוג ההולם לבני העדה הדרוזית באופן מלא או יותר מכך, ו-18 תאגידים לא עמדו ביעד:** שלושה תאגידים (13.6%) היו קרובים ליעד, שמונה תאגידים (36.4%) היו רחוקים מהיעד **ובשבעה תאגידים (31.8%) לא היה כלל ייצוג לבני העדה הדרוזית.** מהתרשים אפשר ללמוד שבשנים 2019-2016 מספר התאגידים שעמדו ביעד הייצוג לבני העדה הדרוזית נע בין שלושה לשישה (13.6%-27.3%), מספר התאגידים שהיו רחוקים מיעד הייצוג נע בין ארבעה לשמונה (18.2%-36.4%), ומספר התאגידים שלא היו בהם כלל עובדים דרוזים נע בין עשרה לשבעה (45.5%-31.8%).²¹ כמו בחברות הממשלתיות, **אומנם הייתה עלייה מסוימת בשיעור הייצוג של הדרוזים בכמה מהתאגידים הציבוריים, ושיעור הייצוג הממוצע בתאגידים עלה לאורך השנים (כאמור לעיל), אבל רוב התאגידים עדיין רחוקים מהשגת היעד או ששיעור הייצוג בהם אפסי.**

חשוב לציין שבקרב התאגידים הציבוריים שאין בהם כלל ייצוג לדרוזים בולט חלקם של תאגידים שפעילותם קשורה לתולדות ישראל ותרבותה (יד ושם, יד יצחק בן צבי, האקדמיה ללשון העברית). כמו בחברות הממשלתיות, **ייתכן שהמיקום הגיאוגרפי של התאגידים האלה,**

ב-2019, ארבעה תאגידים ציבוריים מתוך 22 עמדו ביעד הייצוג ההולם לבני העדה הדרוזית, ו-18 תאגידים לא עמדו ביעד; בשבעה מהם לא היה ייצוג כלל לבני העדה הדרוזית

כמו בחברות הממשלתיות, אומנם הייתה עלייה מסוימת בשיעור הייצוג של הדרוזים בכמה מהתאגידים הציבוריים, אבל רוב התאגידים עדיין רחוקים מהשגת היעד או ששיעור הייצוג בהם אפסי

בקרב התאגידים הציבוריים שאין בהם כלל ייצוג לדרוזים בולט חלקם של תאגידים שעוסקים בתולדות ישראל ותרבותה; חלק ניכר מהם פועלים בירושלים

²⁰ משרד המשפטים, דיווח בהתאם לסעיף 60 לחוק החברות הממשלתיות, תשל"ה-1975, באשר לייצוגם של בני העדה הדרוזית ושל יוצאי אתיופיה בקרב עובדי תאגידים שהוקמו בחוק, 2 ביולי 2018; משרד המשפטים, דו"ח בדבר ייצוגם של בני העדה הדרוזית ושל יוצאי אתיופיה (לרבות מי שאחד מהוריו יוצא אתיופיה) בתאגידים שהוקמו בחוק, ואשר מועסקים בהם מעל 50 עובדים, לפי סעיף 60 לחוק החברות הממשלתיות, תשל"ה-1975, לשנת 2017; משרד המשפטים, דיווח שנתי לפי סעיף 60 ופרק ו' לחוק החברות הממשלתיות, תשל"ה-1975, באשר לייצוגם של בני העדה הדרוזית ושל יוצאי אתיופיה בקרב עובדי תאגידים שהוקמו בחוק, 21 ביולי 2020; משרד המשפטים, דו"ח בדבר ייצוגם של בני העדה הדרוזית ושל יוצאי אתיופיה (לרבות מי שאחד מהוריו יוצא אתיופיה) בתאגידים שהוקמו בחוק, ואשר מועסקים בהם מעל 50 עובדים, לפי סעיף 60 לחוק החברות הממשלתיות, תשל"ה-1975, לשנת 2019.

²¹ כאמור, מספר התאגידים הציבוריים שנכללו בדיווח היה 21 בשנת 2016 ו-22 החל משנת 2017.

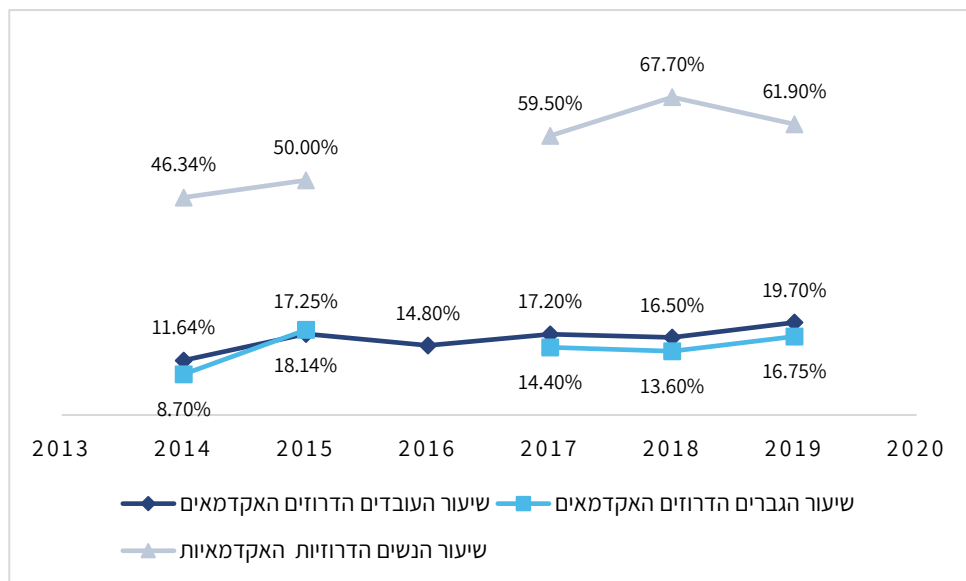
שנמצאים כולם בירושלים, הוא סיבה נוספת לייצוג הנמוך של בני העדה הדרוזית בהם. סיבה זו הוזכרה בדיווחים של כמה מהתאגידים, שציינו כי לעיתים קרובות מועמדים דרוזים מתגוררים הרחק מירושלים, ומתקשים לעבור דירה כדי להתקרב אל מקום העבודה, אף שאותם תאגידים מציעים להם השתתפות בשכר הדירה.

4. איכות המשרות שבהן מועסקים בני העדה הדרוזית

על פי החוק, יש לתת ייצוג הולם לבני העדה הדרוזית בכל המשרות והדירוגים. **רשות החברות הממשלתיות לא דיווחה על מספר בני העדה הדרוזית שעובדים בתפקידים ניהוליים.** עם זאת, נמסרו נתונים על שיעור האקדמאים²² בקרב העובדים הדרוזים, וכן שיעור הגברים האקדמאים בקרב העובדים הדרוזים ושיעור הנשים האקדמאיות בקרב העובדות הדרוזיות, בחברות הממשלתיות. לא הועברו נתונים על שיעור הגברים האקדמאים ושיעור הנשים האקדמאיות בשנת 2016.²³

תרשים 5: שיעור האקדמאים מהעובדים הדרוזים, ומהם שיעור הגברים והנשים, בחברות

הממשלתיות, 2014-2019²⁴

יש עלייה בשיעור האקדמאים בקרב העובדים הדרוזים בחברות הממשלתיות - מ-11.64% ב-2014 ל-19.7% ב-2019

מהתרשים אפשר ללמוד **שיש עלייה בשיעור האקדמאים בקרב העובדים הדרוזים בחברות הממשלתיות בשנים 2014-2019** - מ-11.64% ב-2014 ל-19.7% ב-2019. עלייה זו נובעת

²² השכלה אקדמית משמעה עובדים בעלי תואר ראשון לפחות ולא השכלה מקצועית כגון הנדסאי, טכנאי וכו'.

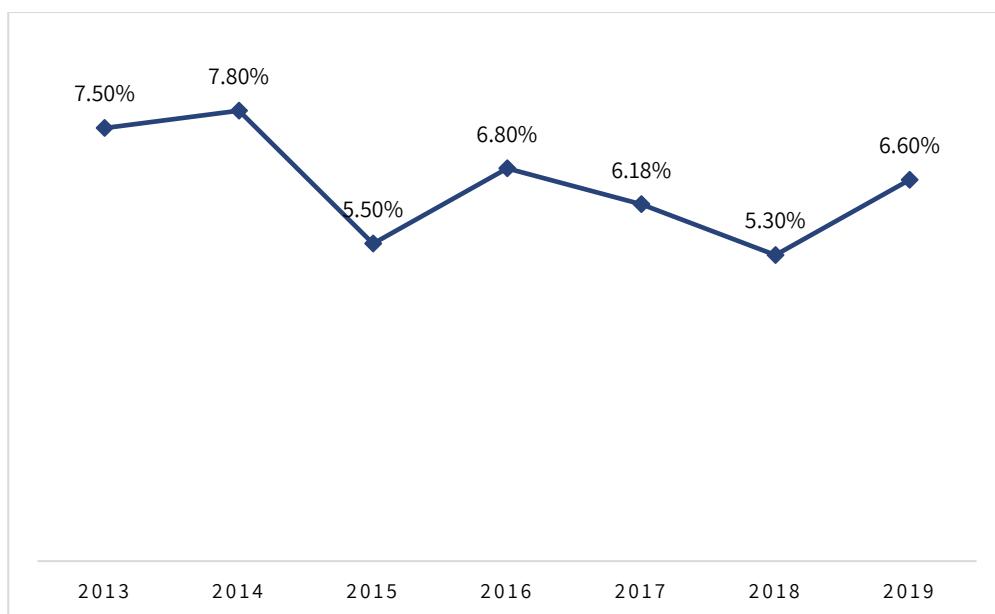
²³ ציונה סנאי, רשות החברות הממשלתיות, שיחת טלפון, 9 בנובמבר 2020.

²⁴ [רשות החברות הממשלתיות, דיווח בהתאם לסעיף 50\(ב\) לחוק החברות הממשלתיות, התשל"ה-1975, באשר לייצוג הולם לבני העדה הדרוזית בקרב עובדי החברות הממשלתיות לשנת 2014, 10 בנובמבר 2015; רשות החברות הממשלתיות, דיווח בהתאם לסעיף 50\(ב\) לחוק החברות הממשלתיות, התשל"ה-1975, באשר לייצוג הולם לבני העדה הדרוזית בקרב עובדי החברות הממשלתיות לשנת 2015, 19 בנובמבר 2016; רשות החברות הממשלתיות, דיווח בהתאם לסעיף 50\(ב\) לחוק החברות הממשלתיות, התשל"ה-1975, באשר לייצוג הולם לבני העדה הדרוזית בקרב עובדי החברות הממשלתיות, התשל"ה-1975, באשר לייצוג הולם לבני העדה הדרוזית בקרב עובדי החברות הממשלתיות לשנת 2017, 24 ביוני 2018; רשות החברות הממשלתיות, דיווח בהתאם לסעיף 50\(ב\) לחוק החברות הממשלתיות, התשל"ה-1975, באשר לייצוג הולם לבני העדה הדרוזית בקרב עובדי החברות הממשלתיות לשנים 2018-2019, 4 בנובמבר 2020. בנושא זה לא הועברו נתונים לשנת 2013.](#)

מעלייה בשיעור הגברים הדרוזים האקדמאים, מ-8.7% ב-2014 ל-16.75% ב-2019, **ומעלייה בשיעור הנשים הדרוזיות האקדמאיות**, מ-46.43% ב-2014 ל-61.9% ב-2019.

אומנם בהשוואה בין שיעור הנשים הדרוזיות האקדמאיות לשיעור הגברים הדרוזים האקדמאים המועסקים בחברות ממשלתיות, שיעורן של הנשים גבוה במידה ניכרת. אולם **מתוך כלל העובדים הדרוזים בחברות הממשלתיות, שיעור הנשים נמוך במידה ניכרת משיעור הגברים**. להלן נתונים על שיעור הנשים בקרב העובדים הדרוזים בחברות הממשלתיות.

תרשים 6: שיעור הנשים בקרב העובדים הדרוזים בחברות הממשלתיות, 2013–2019²⁵

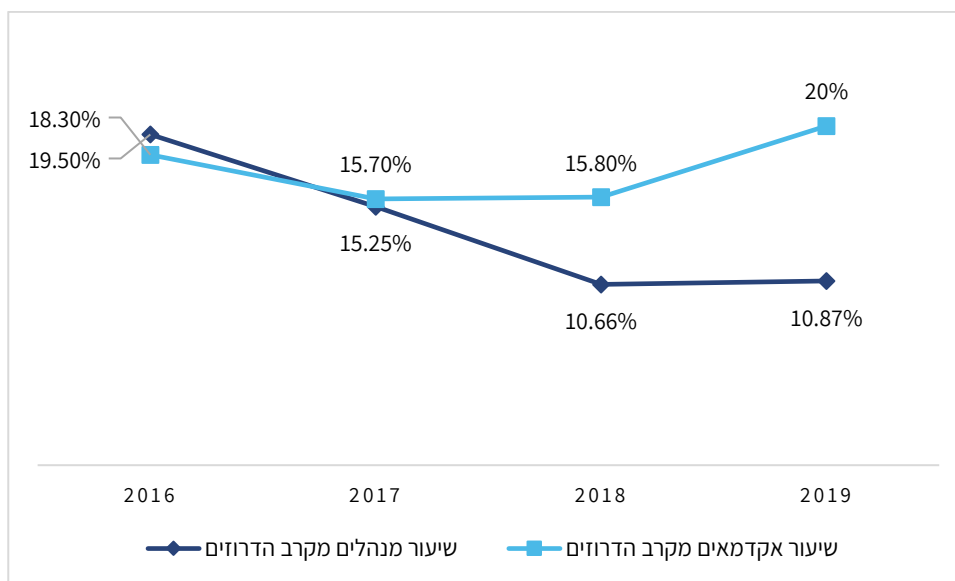

לפי התרשים, **שיעור הנשים שעבדו בחברות הממשלתיות נע בין 7.5% ב-2013 ל-6.6% ב-2019**.

להלן נתונים על שיעור הדרוזים בתפקידים ניהוליים ושיעור הדרוזים האקדמאים בתאגידים הציבוריים.

בהשוואה בין שיעור הנשים הדרוזיות האקדמאיות לבין שיעור הגברים הדרוזים האקדמאים המועסקים בחברות הממשלתיות, שיעורן של הנשים גבוה במידה ניכרת (57% מהנשים בממוצע ו-14.4% בממוצע מהגברים). אולם שיעור הנשים הדרוזיות מתוך כלל העובדים בני העדה נמוך במידה ניכרת משיעור הגברים (כ-6.5% בממוצע)

²⁵ שם.

תרשים 7: שיעור הדרוזים בתפקידים ניהוליים, ושיעור הדרוזים האקדמאים, בתאגידיםהציבוריים, 2016-2019²⁶

הייתה ירידה בשיעור הדרוזים בתפקידים ניהוליים בקרב העובדים הדרוזים בתאגידים הציבוריים, מ-19.5% ב-2016 ל-10.87% ב-2019. בשנים 2016-2019 שיעור הדרוזים האקדמאים בקרב העובדים הדרוזים בתאגידים הציבוריים נע בין 15.7% ל-20%

בראמה, 9.3% מהעובדים הדרוזים עובדים בתפקידים ניהוליים, ו-14% מהעובדים הדרוזים הם אקדמאים

לפי התרשים, ב-2019 10.9% מבני העדה הדרוזית בתאגידים הציבוריים היו בתפקידים ניהוליים, ו-20% מבני העדה הדרוזית היו אקדמאים.²⁷ אפשר ללמוד מהתרשים שבשנים 2016-2019 הייתה ירידה בשיעור הדרוזים בתפקידים ניהוליים בקרב העובדים הדרוזים בתאגידים הציבוריים (מ-19.5% ב-2016 ל-10.87% ב-2019). ניכרה תודתיות בשיעור הדרוזים האקדמאים בקרב העובדים הדרוזים בתאגידים הציבוריים בין 2016 ל-2019, ושיעורם נע בין 15.7% ב-2017 ל-20% ב-2019. לא התקבלו נתונים על ייצוג לנשים דרוזיות בתאגידים הציבוריים (נתונים אלה אינם נדרשים על פי החוק).

כאמור, החוק מחייב גם רשויות מקומיות שבהן "למעלה מעשירית מהתושבים אך לא יותר ממחציתם הם בני העדה הדרוזית" לעמוד בייצוג הולם לבני העדה. קריטריונים אלה חלים על שלוש רשויות מקומיות בלבד, ומתוך רשויות אלה התקבלו נתונים על העובדים הדרוזים רק מהמועצה המקומית ראמה. **בראמה יש כיום שמונה עובדים דרוזים בתפקידים ניהוליים**

²⁶ משרד המשפטים, דיווח בהתאם לסעיף 60 לחוק החברות הממשלתיות, תשל"ה-1975, באשר לייצוגם של בני העדה הדרוזית ושל יוצאי אתיופיה בקרב עובדי תאגידים שהוקמו בחוק, 2 ביולי 2018; משרד המשפטים, דו"ח בדבר ייצוגם של בני העדה הדרוזית ושל יוצאי אתיופיה (לרבות מי שאחד מהוריו יוצא אתיופיה) בתאגידים שהוקמו בחוק, ואשר מועסקים בהם מעל 50 עובדים, לפי סעיף 60 לחוק החברות הממשלתיות, התשל"ה-1975, לשנת 2017; משרד המשפטים, דיווח שנתי לפי סעיף 60 ופרק ו' לחוק החברות הממשלתיות, התשל"ה-1975, באשר לייצוגם של בני העדה הדרוזית ושל יוצאי אתיופיה בקרב עובדי תאגידים שהוקמו בחוק, 21 ביולי 2020; משרד המשפטים, דו"ח בדבר ייצוגם של בני העדה הדרוזית ושל יוצאי אתיופיה (לרבות מי שאחד מהוריו יוצא אתיופיה) בתאגידים שהוקמו בחוק, ואשר מועסקים בהם מעל 50 עובדים, לפי סעיף 60 לחוק החברות הממשלתיות, התשל"ה-1975, לשנת 2019.

²⁷ משרד המשפטים, דיווח שנתי לפי סעיף 60 ופרק ו' לחוק החברות הממשלתיות, התשל"ה-1975, באשר לייצוגם של בני העדה הדרוזית ושל יוצאי אתיופיה בקרב עובדי תאגידים שהוקמו בחוק, 21 ביולי 2020.

מתוך 86 עובדים דרוזים ברשות, כלומר 9.3%; ו-12 עובדים דרוזים **אקדמאים** מתוך 86, כלומר 14%. נתונים אלה נותרו ללא שינוי ניכר בשנים 2016–2019.²⁸

5. משרות ייעודיות לבני העדה הדרוזית

אחד האמצעים המוצעים בחוק לשם השגת יעד הייצוג ההולם הוא הקצאת משרות ייעודיות לבני העדה הדרוזית, ובלשון החוק: "ייעוד משרות אשר יועסקו בהן, ככל האפשר, רק מועמדים מקרב קבוצה הזכאית לייצוג הולם".²⁹ **מהחברות הממשלתיות לא נמסרו נתונים על משרות ייעודיות לבני העדה הדרוזית.**

הנתונים על משרות ייעודיות לדרוזים בתאגידים הציבוריים הם כדלהלן (לשנים 2012–2013, 2017 ו-2019; לשנים 2014–2016 ו-2018 לא נמסרו נתונים):³⁰

2012: מרשות הטבע והגנים נמסר כי תמליץ למליאת הרשות לאשר ייעוד של כ-1–2 משרות בשנה לטובת בני העדה הדרוזית ובני העדה האתיופית. ממכון התקנים נמסר שהם מפרסמים משרות המיועדות ספציפית לבני העדה הדרוזית ו/או האתיופית, אך כאשר אין היענות לפרסום מצד בני עדות אלו המשרה מאוישת על ידי מועמדים אחרים.

2013: מרשות הטבע והגנים נמסר שהיא תייעד כ-1–2 משרות בשנה לטובת בני העדה הדרוזית ובני העדה האתיופית. מהרשות לניירות ערך נמסר שבמהלך השנים 2012–2013 היא פרסמה מכרז ייעודי לבני האוכלוסייה הערבית לרבות הדרוזית. ממכון התקנים נמסר שהוא מפרסם משרות המיועדות ספציפית לבני העדה הדרוזית ו/או האתיופית, אך כאשר אין היענות לפרסום מצד בני עדות אלו המשרה מאוישת על ידי מועמדים אחרים. בנק ישראל פרסם חמישה מכרזים פומביים לאיוש משרות ייעודיות לאוכלוסיות הזכאיות לייצוג הולם (ללא ציון כמה מהן מיועדות לדרוזים). מהמועצה לייצור צמחים נמסר שבשנה הקרובה הם יפעלו לכך ששליש מהעובדים שהם יגייסו יהיו מהקבוצות הזכאיות לייצוג הולם (לא ברור אם מדובר במשרות ייעודיות). ממגן דוד אדום נמסר שהם משריינים מקומות למיעוטים בקורס פרמדיקים ונותנים מלגות לחניכי קורס פרמדיקים ממוצא דרוזי או אתיופי.

2017: מבנק ישראל נמסר כי במסגרת מכרז ייעודי לבני האוכלוסייה הערבית הדרוזית והצ'רקסית אוישו שני תקנים, וכי הוא יפעל לקליטת עובד אחד לפחות בשנת 2018 מבני

²⁸ רולא פראג', רכזת משאבי אנוש, מועצה מקומית ראמה, דוא"ל, 27 ו-28 באוקטובר 2020.

²⁹ חוק החברות הממשלתיות, התשל"ה-1975.

³⁰ משרד המשפטים, דיווח בהתאם לסעיף 60 לחוק החברות הממשלתיות, תשל"ה-1975, באשר לייצוגם של בני העדה הדרוזית ושל יוצאי אתיופיה בקרב עובדי תאגידים שהוקמו בחוק, 2 ביולי 2018; משרד המשפטים, דו"ח בדבר ייצוגם של בני העדה הדרוזית ושל יוצאי אתיופיה (לרבות מי שאחד מהוריו יוצא אתיופיה) בתאגידים שהוקמו בחוק, ואשר מועסקים בהם מעל 50 עובדים, לפי סעיף 60 לחוק החברות הממשלתיות, התשל"ה-1975, לשנת 2017; משרד המשפטים, דיווח שנתי לפי סעיף 60 ופרק ו' לחוק החברות הממשלתיות, התשל"ה-1975, באשר לייצוגם של בני העדה הדרוזית ושל יוצאי אתיופיה בקרב עובדי תאגידים שהוקמו בחוק, 21 ביולי 2020; משרד המשפטים, דו"ח בדבר ייצוגם של בני העדה הדרוזית ושל יוצאי אתיופיה (לרבות מי שאחד מהוריו יוצא אתיופיה) בתאגידים שהוקמו בחוק, ואשר מועסקים בהם מעל 50 עובדים, לפי סעיף 60 לחוק החברות הממשלתיות, התשל"ה-1975, לשנת 2019.

העדה הדרוזית או האתיופית. ממגן דוד אדום נמסר שהם משריינים מקומות למיעוטים בקורס פרמדיקים, נותנים מלגות לחניכי קורס פרמדיקים ממוצא דרוזי או אתיופי, וקיימו הכשרות ייעודיות לבני העדה הדרוזית למקצועות הרפואה הדחופה. ממכון התקנים נמסר שהם ייעדו ארבע משרות למועמדים הזכאים לייצוג הולם. בפרסום המשרות נכתב שתינתן עדיפות לבני העדה האתיופית או הדרוזית – ושני מועמדים (לא צוין מאיזו עדה) התקבלו לתפקידים אלה.

2019: יש שתי משרות ייעודיות לבני העדה הדרוזית בתאגיד השידור הישראלי, והן מאוישות. במוסד לבטיחות ולגיהות הציבו יעד של העסקת 5% עובדים מאוכלוסיות הייצוג ההולם (12 עובדים) אך לא ברור אם מדובר במשרות ייעודיות וכמה מהן מיועדות לדרוזים. ממגן דוד אדום נמסר שהם משריינים מקומות למיעוטים בקורס פרמדיקים, ונותנים מלגות לחניכי קורס פרמדיקים ממוצא דרוזי או אתיופי. ממכון נ-ליב נמסר שהוא מייעד משרות לעדה הדרוזית, אך לא צוין בכמה משרות מדובר, ומשרות אלה אינן מאוישות. משלושה תאגידים נמסר שיש להם משרות המיועדות למועמדים הזכאים לייצוג הולם, אך לא ציינו לאילו אוכלוסיות הן מיועדות וכיצד הן מאוישות (שלוש משרות במכון התקנים, שלוש משרות בקרנית, 15 משרות בבנק ישראל). בעניין שאר התאגידים: כמה מהם ציינו שאין להם משרות ייעודיות לבני העדה הדרוזית, כמה לא התייחסו לנושא, וכמה אחרים (כמו יד ושם והאקדמיה ללשון העברית) ציינו, כמו בשנים הקודמות, שהם אינם קובעים יעד מספרי להעסקת דרוזים, שכן הם ייתנו עדיפות למועמד מתאים מאוכלוסייה זו, אבל בפועל אין להם כלל עובדים דרוזים.

במועצה המקומית
ראמה יש שתי
משרות ייעודיות
לדרוזים

מהמועצה המקומית ראמה נמסר כי יש בה שתי משרות ייעודיות לדרוזים.³¹

6. פעולות לשיפור הייצוג ההולם של בני העדה הדרוזית

מרשות החברות הממשלתיות לא נמסרו דיווחים על הפעולות של כל חברה וחברה, אלא דיווח על פעולות כלליות שהיא נקטה לשיפור הייצוג ההולם של בני העדה הדרוזית בחברות הממשלתיות, ובהן גם פעולות ספציפיות בחברות מסוימות:³²

- פנייה לחברות שלא עמדו ביעד הייצוג לבני העדה הדרוזית – אלו שבהן לא היה כלל ייצוג לבני העדה הדרוזית ואלו שהיה בהן ייצוג אך הן לא עמדו ביעד – בבקשה לקיים דיון בדירקטוריון לשם קביעת מדיניות בנושא, לרבות קביעת יעדים, ולקבל עדכון על החלטות הדירקטוריון. מהרשות לא נמסר כמה חברות קיימו דיון בדירקטוריון בעקבות פנייה זו.
- קיום ימי עיון וכנסים בנושא גיוון תעסוקתי, שבהם נערכה סדנה למנהלים בתחום משאבי האנוש, ובה הוצגו כלים פרקטיים לקידום הגיוס המגוון של עובדים.

³¹ רולא פראג', רכזת משאבי אנוש, מועצה מקומית ראמה, דוא"ל, 27 ו-28 באוקטובר 2020.

³² שם.

- הקמת פורום מנהלים בנושא גיוון תעסוקתי, להיוועצות בין מנהלי משאבי אנוש בחברות הממשלתיות, שהתכנס כמה פעמים.
  - הקמת ועדה מייעצת לשילוב אוכלוסיות נוספות בדירקטוריונים של החברות הממשלתיות, שהגישה את המלצותיה. רשות החברות החלה ביישום ההמלצות בדבר העסקת דרוזים הן בדירקטוריונים והן בשדרות הניהול בחברות הממשלתיות.
  - נבחרו ארבע חברות ממשלתיות לקידום תוכנית עומק בנושא גיוון תעסוקתי וייצוג הולם, בשיתוף פעולה עם נציבות שוויון הזדמנויות בעבודה. בתוכנית נכללו, בין השאר, ריכוז וניתוח נתונים וסדרי עבודה בנושא, ויצירת צוותי עבודה ברמות הארגוניות השונות. נקבעו יעדים שנתיים ורב-שנתיים שאושרו על ידי הדירקטוריון בשלוש מתוך ארבע החברות (לא צוינו שמות החברות).
  - ברשות החברות עובדים על פיתוח תחום הגיוון התעסוקתי באתר האינטרנט, כדי להפוך את אתר הרשות למרכז מידע שיעודד גיוס עובדים מגוונים בחברות הממשלתיות ויפרסמו בו משרות ייעודיות.
- ממשרד המשפטים הועברו (בחלק מן השנים) דיווחים פרטניים על הפעולות שנקטו התאגידים הציבוריים להגדלת הייצוג ההולם של בני העדה הדרוזית. להלן תיאור הפעולות שנקטו – כמה פעולות בוצעו רק בתאגיד אחד, כמה בתאגידים אחדים, וכמה בחלק ניכר מן התאגידים:³³
- קביעת יעד שלפיו אחוז מסוים מהעובדים שיגויסו במהלך השנה, או אחוז מסוים מכלל עובדי החברה, יהיה מהעדה הדרוזית (או האתיופית).
  - פניות לחברות השמה לאיתור עובדים בני העדה הדרוזית.
  - פניות ייעודיות לבני העדה הדרוזית לפרסום משרות, בין השאר לעמותות המייצגות את בני העדה הדרוזית, למובילי דעת קהל בעדה, או לעובדי התאגיד בני העדה, כדי לגייס עובדים מהעדה. קיום מפגשי חשיפה ייעודיים, כנסי תעסוקה וועדות קבלה ביישובים דרוזים.
  - התאמת בחינות המיון לבני העדה הדרוזית.
  - מתן אפשרות למועמדים לציין את השתייכותם לבני העדה הדרוזית כדי לקבל עדיפות בתהליך הקבלה.
  - הדגשת החובה להעדיף מועמדים בני העדה הדרוזית בקבלה לעבודה על פני מועמדים אחרים בעלי כישורים דומים, הן בפני עובדי התאגידים הממונים על תהליך הקבלה, והן במכרזים לידיעת המועמדים.

³³ יש תאגידים שלא מסרו כל מידע מלבד הנתונים על מספר העובדים בני העדה הדרוזית.

- קיום הכשרות ייעודיות לבני העדה הדרוזית; שריון מקום לבני העדה, או מתן מלגה לחניך מהעדה, בקורסים שבוגריהם יכולים להגיש מועמדות לעבודה.
- מתן תנאי עבודה שיתמכו בבני העדה הדרוזית (סיוע בהוצאות מעבר דירה ודיוור, הסעדה, הסעות) וחיזוק הקשר עם עובדי התאגיד בני העדה הדרוזית.
- הנהלת אחד התאגידים הציעה לפנות לאוניברסיטאות המכשירות סטודנטים בתחום העיסוק של התאגיד כדי להציע מלגות לסטודנטים מאוכלוסיות המיעוטים, אך לא ברור אם הדבר נעשה בפועל.
- קיום דיון של הדירקטוריון בסוגיית עידוד בני העדה הדרוזית להגשת מועמדות לתאגיד; הקמת ועדות על ידי מועצת התאגיד לקידום נושא המיעוטים או הגיוון התעסוקתי; קיום ימי עיון וספורים בנושא בני העדה הדרוזית להנהלת התאגיד; שינוי תקנון התאגיד להדגשת הייצוג ההולם.
- הכשרות למנהלים ולאנשי כוח אדם בנושא; שיתוף פעולה עם ארגונים אחרים ללמידת עמיתים.

יש תאגידים שהדגישו את הקושי לגייס עובדים בני העדה הדרוזית, בשל מיעוט מועמדים בעלי רקע מקצועי ואקדמי מתאימים. כמו כן ציינו שיש מיעוט פניות מבני העדה הדרוזית והם אף ביקשו סיוע באיתורם. תאגידים אחרים ציינו שהם אינם קובעים יעד לגיוס עובדים דרוזים, שכן הם יקלטו ברצון לעבודה מועמדים דרוזים מתאימים, אך בפועל אין להם כלל עובדים דרוזים. כמה מהתאגידים לא דיווחו כלל על פעולות בנושא, ותאגידים אחרים ציינו שלא פעלו בנושא. כמה מהתאגידים התייחסו בדיווחם לחברה הערבית בכללותה ולא לעדה הדרוזית באופן ספציפי. ממשרד המשפטים נמסר, בעניין תאגידים ציבוריים שלא עמדו בחובת הייצוג ההולם לדרוזים (ויוצאי אתיופיה), כי המשרד פנה לשרים שמשרדיהם אחראים לתאגידים אלה. כמה מהתאגידים ציינו שקיבלו פנייה בנושא ממנכ"ל המשרד.

יש תאגידים שהדגישו את הקושי לגייס עובדים בני העדה הדרוזית, בין השאר בשל מיעוט פניות. כמה מהם אף ביקשו סיוע באיתור עובדים בני העדה הדרוזית

7. נספחים

7.1 שיעור העובדים בני העדה הדרוזית בחברות הממשלתיות

טבלה 1: שיעור העובדים בני העדה הדרוזית בחברות הממשלתיות ב-2019³⁴

שיעור עובדים דרוזים	מספר עובדים דרוזים	מספר העובדים בחברה	החברה
9.67%	99	1,024	חברת נמל חיפה
6.21%	30	483	שירותים חשמליים מכניים
3.95%	152	3,849	רכבת ישראל
2.65%	10	378	תשתיות נפט ואנרגיה
2.50%	13	521	החברה למתנ"סים
2.03%	231	11,391	חברת החשמל לישראל
1.83%	3	164	חברת נתיבי אילון
1.44%	2	139	כפר הנוער מאיר שפיה
1.39%	1	72	החברה לפיתוח עכו העתיקה
1.09%	5	459	עמידר החברה הלאומית לשיכון בישראל
0.89%	4	448	נתיבי ישראל - החברה הלאומית לתשתיות ציבוריות
0.81%	23	2,823	תעש מערכות
0.76%	3	395	החברה לחינוך ימי בישראל
0.71%	1	140	חברת נמלי ישראל פיתוח ונכסים
0.61%	34	5,581	חברת הדואר לישראל
0.38%	6	1,568	מקורות חברת המים
0.29%	4	1,365	חברת נמל אשדוד
0.14%	15	11,029	התעשייה האווירית לישראל
0.08%	3	3,893	אלתא מערכות
0.00%	0	44	איסורד
0.00%	0	130	החברה לשירותי איכות הסביבה
0.00%	0	347	הכפר הירוק ע"ש לוי אשכול
0.00%	0	66	המועצה הישראלית לצרכנות
0.00%	0	81	המכון הגיאופיסי לישראל
0.00%	0	226	חברת נתיבי תחבורה עירוניים (נת"ע)
0.00%	0	158	חקר ימים ואגמים לישראל
0.00%	0	157	מדרשת שדה בוקר
0.00%	0	294	מקווה ישראל - כל ישראל חברים
0.00%	0	20	מקורות ייזום ופיתוח
0.00%	0	93	נתיבי הגז הטבעי לישראל
0.00%	0	205	ענבל חברה לביטוח
0.00%	0	426	עשות אשקלון תעשיות
0.00%	0	96	קנט - קרן לביטוח נזקי טבע בחקלאות
0.00%	0	202	רותם תעשיות

³⁴ רשות החברות הממשלתיות, דיווח בהתאם לסעיף 50ב(ב) לחוק החברות הממשלתיות, התשל"ה-1975, באשר לייצוג הולם לבני העדה הדרוזית בקרב עובדי החברות הממשלתיות לשנים 2018-2019, 4 בנובמבר 2020. ציונה סנאי, רשות החברות הממשלתיות, דוא"ל, 10 בנובמבר 2020.

שיעור עובדים דרוזים	מספר עובדים דרוזים	מספר העובדים בחברה	החברה
0.00%	0	131	שקמונה – חברה ממשלתית עירונית לשיקום הדיור בחיפה
1.32%	639	48,398	סך הכול

7.2 שיעור העובדים בני העדה הדרוזית בתאגידים הציבוריים

טבלה 2: שיעור העובדים בני העדה הדרוזית בתאגידים הציבוריים ב-2019³⁵

שיעור עובדים דרוזים	מספר עובדים דרוזים	מספר העובדים בתאגיד	התאגיד הציבורי
6.76%	115	1,700	רשות הטבע והגנים
2.94%	3	102	המוסד לבטיחות ולגהות
2.15%	13	604	שירות התעסוקה
1.80%	18	997	תאגיד השידור הישראלי
1.56%	1	64	המועצה לייצור צמחים ולשיווקם
1.48%	61	4,117	המוסד לביטוח לאומי
1.27%	2	157	המועצה להסדר ההימורים בספורט
0.97%	1	103	המועצה להשכלה גבוהה
0.97%	25	2,575	מגן דוד אדום
0.81%	39	4,796	רשות שדות התעופה
0.53%	1	187	לשכת עורכי הדין
0.38%	1	262	הרשות לניירות ערך
0.26%	2	763	רשות העתיקות
0.22%	2	899	בנק ישראל
0.10%	1	913	מכון התקנים
0.00%	0	54	הרשות השנייה לטלוויזיה ולרדיו
0.00%	0	67	קרנית – קרן לפיצוי נפגעי תאונות דרכים
0.00%	0	68	האקדמיה ללשון עברית
0.00%	0	71	הרשות הלאומית לבטיחות בדרכים
0.00%	0	78	מכון ון ליר
0.00%	0	82	יד יצחק בן צבי
0.00%	0	586	יד ושם
1.48%	285	19,245	סך הכול

³⁵ משרד המשפטים, דיווח שנתי לפי סעיף 60 ופרקו'1 לחוק החברות הממשלתיות, התשל"ה-1975, באשר לייצוגם של בני העדה הדרוזית ושל יוצאי אתיופיה בקרב עובדי תאגידים שהוקמו בחוק, 21 ביולי 2020.